

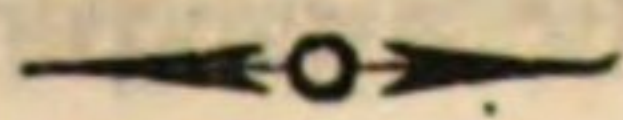
“शब्दचित्रं वाच्यचित्रमव्यञ्ज्यं त्ववरं स्मृतं” ।

इति तन्न । यदि हि अव्यञ्ज्यत्वेन व्यञ्ज्याभावस्तदा तस्य काव्यत्वमपि नास्तीति प्रागेवोक्तं । ईषद्व्यञ्ज्यत्वमिति चेत् । किं नाम ईषद्व्यञ्ज्यत्वं । आस्वाद्यव्यञ्ज्यत्वं अनास्वाद्यव्यञ्ज्यत्वं वा । आद्ये प्राचीनभेदयोरन्तःपातः । द्वितीये त्वकाव्यत्वं । यदि चास्वाद्यत्वं तदा चुद्रत्वमेव । चुद्रतायामनास्वाद्यत्वात् । तदुक्तं ध्वनिकृता ।

“प्रधानगुणभावाभ्यां व्यञ्ज्यस्यैवं व्यवस्थिते ।

उभे काव्ये ततोऽन्यद्यत्तच्चित्रमभिधीयत इति” ॥

इति साहित्यदर्पणे ध्वनिगुणीभूतव्यञ्ज्याख्यकाव्यभेदनिरूपणो नाम चतुर्थः परिच्छेदः ॥ * ॥

अथ केयमभिनवा व्यञ्जना नाम वृत्तिरित्युच्यते ।

(२६७) वृत्तीनां विश्रान्तेरभिधातात्पर्यलक्षणाख्यानां ।

अङ्गीकार्या तुर्या वृत्तिर्वाधे रसादीनां ॥

अभिधायाः सङ्केतितार्थमात्रबोधनविरताया न वस्त्वलङ्काररसादिव्यञ्ज्यबोधने क्षमत्वं न च सङ्केतितो रसादिः । न हि विभावाद्यभिधानमेव तदभिधानं । तस्य तदैकरूप्यानङ्गीकारात् ॥ यत्र च स्वशब्देनाभिधानं तत्र प्रत्युत दोष एवेति वक्ष्यामः । कचिच्च “शृङ्गाररसोऽयं” इत्यादौ स्वशब्दाभिधानेऽपि न तत्प्रतीतिः । तस्य स्वप्रकाशानन्दरूपत्वात् । अभिहितान्वयवादिभिरङ्गीकृता तात्पर्याख्या वृत्तिरपि संसर्गमात्रे परि-